

Razne stvari.

Drugi redni koncert „Glasbene Matice“, ki se je zvršil dné 11. sušca, podal nam je zopet novih proizvodov. Glavna točka je bila Dvořákova „Simfonija“ v D-dur za veliki orkester. Kakor smo hvaležni „Glasbeni Matici“ za ta veliki proizvod, želeli bi vendar, da bi Matica, kolikor največ more, s svojimi močmi delovala, tako namreč, da lahko rečemo: „To delo je naše.“ Vendar — to ne bodi graja, marveč samo krotka želja, zakaj od Matice ne more nihče zahtevati velikega orkestra. Bolj primerna je opazka, da so taki dolgi proizvodi, kakor je „Simfonija“, vsaj nekaj let še za naše občinstvo neprimerni.

Druga točka nam je obetala ženski zbor z dvema rogovoma in harpo. Dr. J. Brahms-a skladba nam je bila v obče všeč, a harpa — ni uspevala, premalo moči! Bolje nam je ugajal „Tambor“, moški zbor s klavirjem. Gospoda Stanka Pirnata „Žalost“, mešan zbor, je pozdravljalo občinstvo z veliko pohvalo. Upamo, da se gosp. Pirnat kmalu zopet oglasi. O poslednji točki, Händel-ovi „Aleluja! Bog, naš gospod“ i. dr. opomnimo samo to, da je bila prekratka — tako je reklo tudi občinstvo. — O vseh sodelujočih straneh pa, zlasti o spretnem in umnem vodstvu gospoda koncertnega vodje M. Hubada, čuli smo med poslušalci občno pohvalo, kateri se pridružuje jako rad tudi ocenjevalec. Naša „Glasbena Matica“ ne spi, marveč deluje jako živahno. Da kmalu zopet kaj slišimo!

Naše slike.

Lepa slika „Vdovin dar“ je pač dovolj umevna. Ubožec ima usmiljeno srce do ubožca. — „Veliki oltar v župni cerkvi v Železnikih.“ Ta oltar je pač vreden, da ga podajemo v sliki svojim naročnikom. Ne samo, da je vsa sestava lepa, celó veličastna, tudi posamezni deli so znameniti. Slika sredi oltarja, sv. Anton Puščavnik, je delo Wolfovo. Slike vrh oltarja pa, venčanje Device Marije, slikal je naš domači umetnik Ljudevit Grilc. Četudi se nobena tukaj ne vidi natančno, vendar sodimo lahko vsaj o načrtu obeh slik. Grilčeva umna uravnava cele skupine, ki se lahno vpenja v višavo, mora ugajati vsakomur, ki pozna slika na presno, in lahko rečemo, da si je naš umetnik tukaj postavil trajen spomenik. — „Japonka.“ Slika nam kaže nekako tipični obraz mlade Japonke. Oči in pa umetelno zaviti in zasukani lasje kažejo Japonko tako jasno, da je ni težko spoznati. — Tudi „Korejca“ sta dobro zadata na naši sliki. Korejci so jako podobni Kitajcem. Do sedanjega časa so bili tudi odvisni od Kitaja. Vlada jih kralj. Nikjer na svetu ne poznajo toliko ceremonij v vedenju, kakor na Korejskem kraljevem dvoru. — „Zima beži.“ Da bi le res že zbežala, želé si naši znanci, kakor tudi mi: saj nas je letos hudo tlačila. Srečno pot v Sibirijo!

Zbirka narodnega blaga.

(Spisuje Fr. Marešič.)

Bralcem podajem peščico blaga, nabranega med narodom. Nekaj besedij je takih, ki jih nima Pleteršnikov slovar; nekaj je takih, ki so pisateljem bolj ali manj znane, vendar sem jih napisal, ker sem hotel pokazati, da res živé med narodom, in kje; zopet nekaj je pa tudi takšnih, ki so sploh znane, narodu in pisateljem, te sem sprejel v zbirko zaradi kakega pregovora, ali zaradi poudarka, ali tudi zato, da sem pokazal njihovo sorodnost z drugimi slovanskimi jeziki. Toliko v pojasnilo, da se kdo ne bo pohujševal nad znanimi besedami. Le-tá zbirka ima največjo svojo vrednost v tem, ker kaže, da ta ali druga beseda res živi med narodom.

Kjer omenjam Črni vrh, imam v mislih Črni vrh nad Polhovim Gradcem. Še nekaj. Kar se tiče naglasnih znamenj, priznam, da niso zanesljiva, ker nimam dovolj sluha za takšne reči; zato naj blagovoljni bralec sam popravi, če bi kje stal potisnjeni poudarek mesto zategnjenega, in nasprotno.

Clara pacta, boni amici.

áhlye, f. pl. rahlye, gradeše (za rahljanje volne). *Železniki.*

âja tútu! int. poje mati, kadar ziblje otroka. *Krka.*

âjer, gen. âjerja, m. neka siva megla, ki se naredi od solnčne vročine in se vidi po gorah okrog poldne. Kadar se vidi âjer, pravijo ljudje, da bo suša. *No tranjsko.* Tudi grščini in staroslovensčini je bila znana beseda, dasi v drugem pomenu.

ajs nu! int. tako poganjajo vole. *Dobrepolje.* Hrvaško: ajs, int.

âkonica, f. = akovnica. *Višnja Gora.*

âkovnica, f. neke vrste možnar, s kakoršnim se strelja ob raznih cerkvenih slovesnostih. *Krka.* — Pleteršnikov slovar ima: okovnik.

apnê nec, m. kamen, iz katerega se žgé apno. *Lipoglav.*

apniti, vb. impf. 1) zmočeno pšenico sušiti z živim apnom. *Sostro.* 2) z apneno vodo močiti pšenico in jo sušiti s pepelom. *Sostro.*

ârenbizelj, lina, m. Na vprašanje: Kaj bomo jeli? odgovori muhasta kuharica: Arenbizeljne, pohane krtače in poparjene metle. *Krka.*

arnik, m. arnika. *Lipoglav.*

ârsati, am, vb. impf. 1) hitro jesti. *Kostanjevica.* 2) hitro žeti: ta ženjica hitro arsa in žanje. *Krka.*

ažer, rja, m. aržet. *Dolenjsko. Miklošič* navaja (*Etym. W.*) nemško: Aser, Sack zum Anhängen.
babji, adj. 1) babja jeza se imenuje droban suh sneg. *Lipoglav*. 2) babje všeno = solika. *Sostro. Krka*.
bac, m. koštrun. *Krka*.
baca, f. ovca. *Krka*.
bacek, m. majhen koštrun. *Krka*.
backa, f. majhna ovca. *Krka*.
badnji, adj. badnji večer = sveti večer (pred polnočnico). *Kostanjevica*. Tudi hrvaško.
bagabundež, m. bagabund, potepuh. *Sostro*.
bakati, vb. impf. pomakati kruh ali kaj drugega v tolščo. *Idrija*.
balamuta, butelj, neumnež. *Dolenjsko. (Mikl. Etym. W. str. 414.)*
balóta, fem. okrogel vodni kamen. *Idrija. Hrvaško*: balota, krogla, kroglica za puško; francosko: balote, Kugel zum Abstimmen.
balta, f. „kmetiška balta“ pravi jo poradni mestni paglavci kmetiškemu otroku. *Kostanjevica*.
bangar, rja, m. lesen ali kamenit steber, na katerem se zapirajo vrata. Vrata imajo prag in tri bangarje. *Lipoglav, Krka. Poljsko*: węgar, Thürpfosten.
banja, f. (izgovarjajo: baja), die Wanne. *Lipoglav. Staroslovensko*: banja.
banjkar, m. človek, ki nosi vodo iz vodnjaka domov v banjki. *Lipoglav*.
barat, m. pisker. Beseda je znana Medmurcem. (*Letopis Matice Slovenske 1877, str. 72*). *Trstenjak* navaja sanskr: bharata (pisker, bokal).
bárčevje, n. mešiček, v katerem je cvetlično seme. *Sostro*.
baríngelj, ljna, m. uhan. *Lipoglav*.
bâs, gen. basû, m. debel moški (zaničljivo). *Krka*.
basác, m. debel moški. *Krka*. Glej: bas.
basáčka, f. debela ženska (zaničljivo). *Krka*.
batiranka, f. kiklja, v kateri je bata ali predivo, da bolj greje po zimi. *Kranjsko*.
batirka, f. batiranka. *Krka*.
bavbav, m. neko strašilo, s katerim strašijo otroke: bavbav vse otroke v vrečo pobral. *Krka*.
bâvskati, vb. impf. lajati. Tako se reče o velikem psu; pšiček bevška. *Šentvid na Gorenjskem*.
beba, f. neumna ženska: bebasta baba. *Krka*. Primeri hrvaško: benasta bena, dumme Gans.



Zima beži. (Risal Jurij Šubic.)

běč, gen. bečâ, m. 1) sodček, ki ne drži pet veder. *Ipava*. 2) zbirališče vode, ki se steka v korito, pri katerem napajajo živino. *Bloke, 3, vodnjak. Lipoglav*.
beččela, f. čebela. *Jesenice na Gorenjskem*.
bedenj, dnja, m. spleten koš s pokrovcem, ki se ne nosi na hrbtu, ampak stoji vedno na tleh. Vanj devljejo sadje, fižol. *Krka*.
beg, adj. boječ. Ta izraz je zapisal rajni *Ledinski* s svinčnikom v Kopitarjevo slovensko slovnico.
belár, rja, m. človek, ki beli sobe. *Lipoglav*.
beleštrati, âm, vb. impf. nespametno govoriti. *Krka. Slovaško*: balušit', phantasieren.
beleštrê, éta, m. človek, ki govori nespametno. *Krka*.
belíca, f. 1) neka črešnja. *Sostro*. 2) konoplja, ki ne daje semena. *Krka*.

belična, f. konoplja, ki ne daje semena. *Lipoglav*.

belka, f. 1) neka bela goba, tolišna, kakor jur. *Krka*. 2) prvo žganje, ki se izkuha iz lange, imenuje se tako, ker je belo. Belke dá jeden kotel silo malo, in ne za rabo. Za belko priteče iz kotla cvet; cvet je čist in se ga tudi le malo nakuha iz jednega kotla. Rabijo ga za mazanje proti trganju. Za cvetom šele priteče žganje, ki je za pijačo. *Lipoglav*.

běnda, f. človek, ki pošepava: benda, kod bendaš? *Krka*.

bendáti, âm, vb. impf. okrog hoditi. *Krka*.

bentíti, vb. impf. 1) kleti. *Krka*.

2) bentiti se = rotiti se: Janez se je bentil, da tega ni storil. *Krka*.

berač, m. neka goba, podobna majhnemu jurju. *Krka*.

beračičišče, n. slabotna, majhna beračica. *Sostro*.

berdja, f. neka psovka: ti grda berdja ti! *Krka. Miklošič* navaja litevsko; bergžde. (*Etym. W. str. 415*)

bernádovka, f. zalcpurgarica, hruška zrela o sv. Bernardu. *Krka*.

besednik, m. špirit (pijača). Tako ga imenujejo žganjarji, ker jih dela zgovorne. *Lipoglav*.

betíca, f. fant (zaničljivo): betice so prišle po noči pit v krčmo. *Sostro*.

betična, f. knoflja. *Lipoglav*.

betičnik, m. majhen fant. *Krka*.

běv, int. ne bev ne mev reči = nič ne reči: ne rekel ne bev ne mev. *Krka. Poljsko*: ani be, ani me, človek, ki nič ne reče. (Dalje.)

L. 1849. je J. Bogoev začel v Carigradu izdajati politično-literarni časnik „Caregradskij Věstnik“, ki se je močno potegoval za samostalnost bolgarske cerkve. Celo službeni list „Turcia“ se je pojavil, ki je hvalil turško vlado; urejeval ga je Genovič.

Okoli l. 1860. se je bolgarsko cerkveno vprašanje nepričakovano zasukalo: po dolgih in bridkih izkušnjah so se Bolgarji iznenada obrnili v Rim. Na vse strani se je začelo živahno razpravljati vprašanje o zjedinenju z Rimom. Mnogi bolgarski rodoljubi so z besedo in peresom navduševali svoje rojake za združenje; glavni zagovornik zjedinenja pa je bil znani politik in pisatelj Dragan Cankov. Ustanovil je poseben časnik „Blgarija“, v katerem je močno zagovarjal združenje. Bilo je pa tudi hudih nasprotnikov, katere je podpirala ruska in angleška diplomacija.

Javno mnenje je bilo vendar-le za zjedinenje, in ob novem letu 1861. je šlo veliko poslanstvo

pod vodstvom Cankova v Rim k papežu Piju IX., ki je s pismom z 21. prosinca i. l. Bolgarje sprejel v katoliško cerkev ter jim posvetil nadškofa. — Ali med tem so ruski in angleški agentje z denarjem in obljubami ljudstvo premotili, in ko se je poslanstvo vrnilo, bilo je že ljudstvo mrzlo za zjedinenje.¹⁾

O tem vprašanju je seveda izšlo tudi več brošur za zjedinenje in proti njemu; med časniki je najhujše nasprotoval že omenjeni „Caregradskij Věstnik“.

L. 1860. so bolgarski dijaki v Moskvi ustanovili nov časopis, ali bolje zbirko „Bratski Trud“ (2 zv.), pri katerem so sodelovali nekateri pozneje znameniti bolgarski pisatelji (Žinzifov, Ljuben Karavelov itd.). Leta 1865. je ameriška misijonska družba jela izdajati majhen časnik „Zornica“ versko-nravnega značaja. (Dalje.)

¹⁾ Gl. „Rimski Katolik“ 1894. I., 74—79.

Razne stvari.

Naše slike.

Prelepo sliko podajemo danes na strani 360, 361: Sv. Družina, ki je prav sedaj primerna, ko se veselo med nami razširja bratovščina sv. Družine. Gospod risar je naredil svoje delo po fotografiji reliefa, ki je v loretanski kapeli frančiškanske cerkve v Ljubljani. Tudi ta relief je domače delo, izdelal

ga je naš domači mladi kipar Ivan Zajec. Preprostost, umna sestava in ljubeznivost se jako dobro družijo na tej sliki. Bog nam živi in ohrani oba umetnika: kiparja in risarja! — Prizor po potresu v „konjušnici“. Ta slika nam kaže življenje v Ljubljani prve dni po potresu. V velikem prostoru je tukaj velika množica pribeglih Ljubljančanov. Tako nesreča ljudi preganja, pa jih tudi družijo.

Zbirka narodnega blaga.

(Spisuje Fr. Marešič.)

(Dalje.)

bobôv, *adj.* 1) bobovo korenje je tisto, ki se useje po prahi; imenuje se bobovo zato, ker se bob useje med korenje. *Krka.* 2) bobovo rešeto je tisto, s katerim se ravna bob, fažol, grah; ima redke in velike luknje. *Lipoglav. Krka.*

bobôvnik, *m.* neka rastlina, podobna matovilcu, raste v mrzlih vodah (studencih) in je tudi za jed dobra. *Krka.*

bodeč, *adj.* bodeča neža = bodeneža. *Šentvid na Gorenjskem.*

bodeneža, *f.* bodoneža. *Krka.* Glej: neža, in: devetoneža.

bôdež, *m.* 1) bodoneža. *Moravče.* 2) neko strašilo za tiste otroke, ki silijo v gozd: „nikar ne hodi v gozd, vzeli te bo bodež“, pravijo starši otroku. *Krka.* Če otrok sili k vodi, strašijo ga s povodnim možem. *Krka.*

Bôg, *m.* za Bôga svetega! t. j. za božjo voljo! *Kostanjevica.* Slovaško: pre Boha živeho! Poljsko: przebog! Češko: bože přebože!

bogmati se, *vb. impf.* Boga klicati za pričo, zatrjevati besede svoje z Bogom. N. pr.: bogmal se je, da ni res. *Sostro. Prežganje.* Tudi Hrvatoma znana beseda.

bogomoljen, *adj.* pobožen. *Kranjsko.*

bohóten, *adj.* hitro rastoč na širokost in visokost. *Kostanjevica.* D. *Trstenjak*: razbuhnóti, von Ueppigkeit zerplatzen. (Slovenec 1892, šte. 36.)

bólan, *gen. bółana, m.* neka riba v Krki, ki podi, lovi in končuje klece (ribice), kakor volk ovce. *Kostanjevica.* Čehi in Hrvati govorijo: bolen, kakor piše tudi Pleteršnik.

bolâncikan, *adj.* bolan (v otročjem govoru). *Lipoglav.*

bolêšen, *adj.* bolehen. *Sostro.*

bôme int. bôgme. Bog me. Pri odgovorih na vprašanje, pomenja: ne. N. pr.: Boš prišel? — Bome bom! (to je, ne bom prišel) *Kostanjevica.*

borovjê, *n.* borovničevje. *Lipoglav.*

bosâc, *m.* voz, ki je ves lesen, in nič železen, tudi koles nima okovanih. V prejšnjem stoletju so bili takšni vozovi precëj v navadi, sedaj so pa že silo redki. *Lipoglav. Krka.*

bótrn, *adj.* botrn si biti = v botrinji biti. N. pr.: iz teh hiš smo si botrni. *Sostro. Bloke.*

botrinjevati, *vb. impf.* piti botrinjo. *Krka.*

božičevati, *vb. imp.* praznovati božične praznike: doma ne bom nikoli več božičeval. *Dolenjsko.*

božjast, *f.* je dvojna: notranja in vnanja. Vnanja meče človeka. *Krka.* V Šentvidu na Gorenjskem pravijo: „božje ga meče“, ali samo: „meče ga“. Notranja božjast ne meče otroka, ampak ga samo zvija. *Krka.*

bramórke, *f. pl.* gnitje mesa na človeku. Kadar muha sede na crknjenega mramorja, prenese tudi strup ž njega na človeka, ki začne gniti ondi, kamor sede muha. Da se to ne zgodi, treba je zakopati crknjenega mramorja. *Krka.*

brangáriti, *vb. impf.* branjariti, biti branjevec ali branjevka. *Krka.*

brángovec, *m.* branjevec. *Krka.* Nemško: Fragner.

brángovka, *f.* branjarica. *Krka.*

branjati, *vb. impf.* brangariti, Šentvid na Gorenjskem.

brana, *f.* štani kozelca. Podkoren.

bravljinec, *m.* mravlja Prežganje.

bravljišče, *n.* mravljišče. *Krka.*

brbati, *brbam, vb. impf.* razkopavati. N. pr.: po glavi brbati = lase po glavi razkopavati. *Krka.*

brbré, *éta, m.* človek, ki hitro in neprenehoma govori. *Krka.*

brčèk, *kà, m.* frtavka (lesena duša, ki ima skozi sredo vtaknjen klinček; otrok zasučé klinček in ga izpusti, brčèk skoči na mizo in ondi pleše). *Krka.*

brenčati, *ím, vb. impf.* močno letati za drugim spolom. N. pr. Janez brenči. Ta ženska brenči. Ali: tako leta za moškimi, da kar brenči. *Krka.*

brengése, *f. pl.* gate. *Krka.*

brènkovec, *vca, m.* žganje izkuhano iz makovničnih jagod. *Lipoglav.* Glej: makovnica.

breza, *f.* 1) krava, ki ima bele ali črne lise. *Sostro* 2) psotka neumni ženski: breza neumna! *Krka.*



Ljubljana po potresu: Kolodvorske ulice.

brenkati, *vb. impf.* rožljati: toča je brenkala. *Krka.*

broditi, *vb. impf.* prekopavati: samo: brodi z žlico po skledi, ne je pa nič; prašič brodi po koritu. *Krka.*

bédenj, *m.* spleten koš s pokrovcem, ki se ne nosi na hrbtu, ampak stoji na tleh; v njem hranijo sadje ali fažol. *Krka.*

brezast, *adj.* je tisti, ki ima bele ali črne lise (o živali). *Sostro.*

brezec, *m.* brezast vol. *Krka.*

brežina, *f.* breg. *Ipava*

brháti se, *ám se, vb. impf.* lupiti se. N. pr.: koža se brha, lišaj se brha. *Sostro.*

brínjevar, *m.* kdor smuče brinje za kuhanje brinjevca. *Lipoglav.*

brisálka, *f.* cunja, s katero se briše o roke, krozniki, lonci, sklede. Črni vrh pri Idriji. Moravče. Pleteršnikov slovar ima: obrisalka.

brisna, *f.* cunja, s katero se briše po kuhinji. *Sostro.*

brklez, *m.* brglez. *Lipoglav.*

brklja, *f.* (navadno brklje *f. pl.*) drobno, slabo drevo. N. pr.: nekaj brkelj je pripeljal iz gozda. *Krka.* Hrv.: brklja, Sturmpfahl.

brkljati, *vb. impf.* 1) preobračati, prekopavati. N. pr.: kaj brkljaš vedno po škrinji? *Krka.* 2) brkljati po orgljah = slabo igrati na orglje, da ni podobno nobeni reči. *Krka.*

brklje, *f. pl.* brke. mustače. *Krka.*

brlez, *m.* brglez. Tudi Hrvatje pišejo: brllez, Specht-meise.

brléžen, *adj.* 1) pijan. N. pr.: danes je zopet brležen. *Lipoglav.* 2) nadležen, siten, ki zmeraj prosi. *Lipoglav.*

brlízga, *f.* mevža, človek, ki sitno govori. *Krka.*

brljáv, *áva, adj.* 1) čisto slep. Šmihel pri Žužemberku. Francosko: berlue, vorübergehende Blendung. 2) močno kratkoviden. Šentvid na Gorenjskem.

brljávec, *vca, m.* moški, ki slabo vidi. *Krka.* (Dalje.)